

AFSCHRIFT

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De minister, de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Bureau ICT-toetsing

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kenmerk
2016-0000282302

Uw kenmerk

Bijlage(n)
definitief BIT-advies

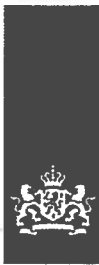
Datum 13 mei 2016
Betreft Advisering BIT inzake programma "eID"

U heeft mij verzocht een toets uit te laten voeren door het Bureau ICT-toetsing (BIT) op het programma eID. In het kader van hoor en weder hoor heb ik u op 25 april 2016 het concept BIT-advies toegezonden. Het ambtelijk overleg hierover met de opdrachtgever van het programma is aanleiding geweest om het advies op een aantal punten aan te passen c.q. te verduidelijken.

Uw ambtenaren zijn op de hoogte van de inhoud van dit advies. Voor de volledigheid maak ik u erop attent dat nu de periode van vier weken ingaat waarbinnen het BIT-advies met de bestuurlijke reactie naar de Tweede Kamer dient te worden gestuurd.

De minister voor Wonen en Rijksdienst,

drs. S.A. Blok

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De minister, de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Bureau ICT-toetsing

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

BIT@rijksoverheid.nl

Kenmerk

Uw kenmerk

Datum 12 mei 2016
Betreft BIT-advies programma eID

Geachte heer Plasterk,

U heeft ons gevraagd een toets uit te voeren op het programma eID (elektronische identificatie). Het programma eID beoogt burgers een betrouwbare toegang te geven tot online diensten van overheden en organisaties zoals zorgverzekeraars, onderwijsinstellingen en pensioenfondsen; diensten waaraan het burgerservicenummer (BSN) is gekoppeld.

Invoering van betrouwbare toegang tot online diensten is complexe materie, getuige het feit dat al jarenlang discussies en programma's lopen gericht op elektronische identificatie voor burgers, sommige ook al onder de naam 'eID'. De definitie van deze programma's en de aansturing daarvan is in de loop der tijd diverse malen aangepast. Sinds november 2015 is de ambtelijk opdrachtgever voor het lopende programma eID de directeur-generaal Overheidsorganisatie binnen uw ministerie. Onder haar leiding wordt het programma op dit moment herijkt, mede naar aanleiding van het algemeen overleg met de Tweede Kamer van 25 november 2015.

De opdrachtgever heeft inmiddels de complexiteit van het programma beperkt door het uitsluitend te richten op toegang van burgers tot diensten in het BSN-domein. Daarnaast is de startfinanciering voor het programma geregeld, is een interdepartementale stuurgroep ingesteld op DG-niveau en is aan deze stuurgroep een beleidsnotitie vorgelegd om richting te geven aan het programma ('Masterplan Multimiddelenstrategie Digitale Toegang'). De opdrachtgever is van plan om in juli een compleet programmaplan ("Realisatie- en Invoeringsplan") aan de stuurgroep voor te leggen, waarna uiterlijk in september de Kamer zal worden geïnformeerd.

Het herijkte programma heeft twee doelen:

1. het ontwikkelen van de publieke toegangsmiddelen eNIK (Nederlandse Identiteitskaart) en eRijbewijs voor digitale toegang tot BSN-dienstverlening op het betrouwbaarheidsniveau 'hoog'¹.
2. het maken van afspraken zodat burgers niet alleen met publieke middelen (eNIK of eRijbewijs) toegang krijgen tot diensten gekoppeld aan het BSN-

¹ Zoals gedefinieerd in de eIDAS-verordening van de Europese Unie. Ter vergelijking: DigiD in combinatie met sms heeft volgens de definities van eIDAS het lagere betrouwbaarheidsniveau 'substantieel'. DigiD zonder sms heeft betrouwbaarheidsniveau 'laag'.

nummer, maar ook met private middelen zoals een bankpas. Deze 'Stelselafspraken eID' omvatten afspraken over toelating, toezicht en wetgeving.

Datum
12 mei 2016
Kenmerk

Het programma heeft de opdracht om deze doelen uiterlijk eind 2017 te realiseren.

Naast het programma eID zijn er nog een aantal initiatieven die hier relevant zijn:

- het Stelsel Elektronische Toegangsdiens ten vanuit het ministerie van Economische Zaken (EZ): onderdeel hiervan is Idensys waarin overheid en private partijen al jaren samenwerken om de toegang voor burgers te regelen tot digitale dienstverlening in zowel de publieke als private sector;
- de eIDAS verordening: afspraken die de EU heeft gemaakt om burgers uit de lidstaten vanaf 18 september 2018 met nationale middelen gebruik te laten maken van de digitale publieke dienstverlening in andere lidstaten. Deze afspraken moeten worden verankerd in Nederlandse wetgeving.

Het BIT heeft dit programma getoetst in de periode van 5 januari tot 15 april 2016. Wij hebben de aangeleverde projectdocumentatie bestudeerd en gesproken met betrokkenen, die wij bedanken voor hun medewerking.

De conclusie van onze toets is:

Wij denken dat het programma eID met zijn recente keuze voor focus op het BSN-domein en het instellen van een interdepartementale stuurgroep goede stappen heeft gezet om de complexiteit te beperken. Wij zijn echter van mening dat verdere beperking van complexiteit van het programma nodig is door aanvullende (kabinet)besluiten te nemen. Op basis van die besluiten moet het programmaplan worden uitgewerkt, het programma worden ingericht en moet er meer duidelijkheid komen over de benodigde financiële middelen en de financiering daarvan. Wij verwachten dat de resterende tijd tot eind 2017 te kort is om een werkend publiek middel te realiseren.

Hieronder lichten wij onze analyse en adviezen toe.

GEVAAR VAN TE GROTE COMPLEXITEIT NOG NIET GEWEKEN

Wij onderschrijven het grote belang van goede digitale toegangsmiddelen voor de verdere ontwikkeling van de digitale overheid en dus van het programma eID. Digitale toegang is echter tot op heden een complex en weerbarstig dossier gebleken. Het programma heeft met zijn duidelijke keuze voor het BSN domein een belangrijke stap heeft gezet om de complexiteit te reduceren. Maar ook na die keuze blijft de materie complex. Volgens ons is het gevaar dat het programma vast gaat lopen in complexiteit nog niet volledig afgewend en zijn aanvullende richtinggevende politieke besluiten nodig.

Het programma beoogt de voorwaarden te scheppen voor het gebruik van private middelen in het BSN-domein. Daarvoor is een stelsel van afspraken nodig dat beschrijft hoe authenticatie met de beoogde publieke middelen werkt, hoe de aanbidders van de private middelen kunnen aansluiten, welke overheids- of private partijen en hierbij als tussenpersoon ('makelaar') zullen optreden, hoe de dienstverleners in het BSN-domein hun diensten kunnen ontsluiten met deze middelen en hoe het toezicht is geregeld. De stelselafspraken moeten ervoor zorgen dat burgers hun eNIK of eRijbewijs ook echt kunnen gebruiken bij deze BSN-dienstverleners.

A. Masterplan geeft nog geen duidelijkheid over de realisatie van de stelselafspraken

De stelselafspraken zijn er nu nog niet en het masterplan beschrijft nog niet hoe deze stelselafspraken tot stand komen. Het masterplan laat ook belangrijke complexiteiten onderbelichten. Bijvoorbeeld dat er onderscheid gemaakt moet worden

tussen verschillende betrouwbaarheidsniveaus ('hoog' voor eNIK en eRijbewijs, waarschijnlijk 'substantieel' of 'laag' voor middelen die een breed alternatief gaan vormen voor DigiD). Het masterplan schrijft dat de stelselafspraken (aansluitvoorwaarden) worden gebaseerd op Idensys en iDIN² en dat het stelsel zal voldoen aan de voorwaarden van eIDAS, maar geeft niet aan hoe dat wordt gerealiseerd. Het masterplan noemt de introductie van 'attribuutdiensten'³, maar definieert deze niet en maakt niet duidelijk hoe BSN-dienstaanbieders deze kunnen gebruiken.

Datum
12 mei 2016
Kenmerk

B. Samenhangende politieke besluiten nodig voor complexiteitsreductie

Het maken van stelselafspraken is erg complex doordat veel partijen betrokken zijn en doordat veel aspecten op elkaar moeten worden afgestemd: technische, juridische, bestuurlijke, financiële en aspecten rondom privacy. Er zijn op dit moment nog diverse mogelijkheden om de stelselafspraken voor het BSN-domein in te richten, afhankelijk van de eisen die aan het stelsel worden gesteld. Naarmate meer eisen worden gesteld, wordt het stelsel complexer. Zolang deze eisen niet duidelijk zijn, is het maken van stelselafspraken onmogelijk.

Over deze eisen is naar onze mening nog te weinig politieke duidelijkheid. Het ontbreekt momenteel aan een samenhangend politiek antwoord op een aantal cruciale vragen. Voorbeelden zijn: streeft de overheid naar één set stelselafspraken voor zowel het publieke als het private domein? Wat wordt de exacte relatie tussen het eID-stelsel en het Idensys-stelsel dat door uw collega van EZ wordt ontwikkeld? Moet het eID-stelsel het mogelijk maken dat private makelaars opereren in het BSN-domein, welke vergoeding krijgen private aanbieders en hoe wordt deze gefinancierd? Et cetera. Zonder antwoord op deze vragen is het gevaar nog steeds reëel dat het programma vastloopt. Wij gaan in ons advies verder op deze vragen in.

PERIODE TOT EIJD 2017 TE KORT VOOR REALISATIE MIDDELEN, VOORDELEN IN EERSTE INSTANTIE BEPERKT

We denken dat de kans erg klein is dat de nieuwe publieke middelen per eind 2017 beschikbaar zijn. Bovendien stellen we vast dat zonder aanvullende maatregelen de voordelen ervan in de eerste jaren daarna nog beperkt zullen zijn.

C. Periode tot eind 2017 te kort voor een operationeel publiek middel

Voor het herijkte programma is er nog geen samenhangende planning. Er zijn alleen deelplannen voor onderdelen, zoals de pilots. Voor andere activiteiten - zoals het wetgevingstraject - ontbreekt een (volledige) planning. Bovendien zijn de doorlooptijden van de wel geplande activiteiten volgens ons optimistisch ingeschat. Er moet nog veel gebeuren: het verwerken van de evaluatie van de pilots, het maken van stelselafspraken en doorvoeren van wetgeving, regelen van toezicht, certificering van de gebruikte chip/applet, Europese aanbesteding voor de levering van chip/applet en het inregelen en testen van de benodigde technische voorzieningen. Zoals aangegeven verloopt het maken van stelselafspraken nog traag. De resterende tijd tot eind 2017 is inmiddels erg kort geworden, zeker als we uitgaan van een feitelijk start van de realisatie na september. Wij achten daarom de kans erg klein dat beoogde start van het gebruik van de publieke toegangsmiddelen per eind 2017 wordt gehaald.

² iDIN is het stelsel van de banken

³ Attribuutdiensten maken het mogelijk om burgers specifieke gegevens te laten delen bij een digitale transactie (zoals leeftijd en NAW-gegevens). Bij elke transactie krijgt de dienstverlener alleen de attributen te zien die relevant zijn voor de te leveren dienst, na goedkeuring van de burger.

Datum
12 mei 2016
Kenmerk

D. De voordelen voor de burger zijn in eerste instantie beperkt

Wellicht ten overvloede merken we op dat ook nadat het programma eID haar doelstellingen heeft gerealiseerd, de voordelen voor de burger in de eerste jaren beperkt zijn. Dat komt doordat het programma vooralsnog uitgaat van het natuurlijke vervangingspatroon van NIK en rijbewijs. De bestaande rijbewijzen en identiteitskaarten worden vervangen als ze verlopen. Hierdoor zullen pas in 2028 alle burgers hun publieke middel kunnen gebruiken. Dat is volgens ons te laat. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) verwacht bijvoorbeeld dat specifieke doelgroepen al vanaf 2018 over deze middelen kunnen beschikken. Versnelling is uiteraard mogelijk, maar kost extra geld.

Daarbij moet nog worden opgemerkt dat deze publieke middelen niet gebruiksvriendelijk zijn. Er is een kaartlezer voor nodig die op een PC/laptop moet worden aangesloten. Wel is het mogelijk om gebruiksvriendelijke private middelen uit te geven op basis van publieke middelen. Zo kan bijvoorbeeld een bank op basis van een eNIK of eRijbewijs een bankpas opwaarderen tot betrouwbaarheidsniveau 'hoog' zodat die toegang geeft tot specifieke diensten in het BSN-domein. Publieke middelen fungeren zo als 'moederkaart'. Hiervoor zijn wel stelselafspraken nodig en private partijen die deze middelen willen verstrekken voor het BSN-domein. Overigens wordt het gebruik van deze 'dochtermiddelen' natuurlijk beperkt door de snelheid van invoering van de moederkaarten.

E. Het is onduidelijk of de beschikbaar gestelde €23 miljoen voldoende is

Wij hebben niet kunnen vaststellen dat het voor het programma gereserveerde bedrag van €23 miljoen tot eind 2017 voldoende is. Het bedrag van €23 miljoen is gebaseerd op een globale schatting. Het is zeer de vraag of dit bedrag toereikend zal blijken te zijn. We merken overigens op dat de kosten voor de periode vanaf 2018 nog nauwelijks in kaart zijn gebracht en dat de politieke discussie over de financiering van die kosten nog moet worden gevoerd.

ADVIES: AANVULLENDE KABINETSBSLUITEN NODIG ALS BASIS VOOR DE HERIJKING VAN HET PROGRAMMA

Het is voor ons lastig om een eenduidig advies te geven, omdat het programma op dit moment wordt herijkt en de nieuwe planning pas in juli beschikbaar komt. Bovendien zien we dat er nog veel discussies over doelen en middelen door elkaar lopen. Om het programma succesvol te laten zijn, moeten volgens ons eerst een aantal samenhangende politieke keuzes worden gemaakt. Daarbij moet complexiteit zoveel mogelijk worden vermeden, zeker op korte termijn. Op basis van de besluiten kan het programmaplan verder worden ingevuld en kan het programma worden ingericht.

1. Aanvullende kabinetsbesluiten nodig, zoveel mogelijk gericht op vereenvoudiging van het programma eID

Wij menen dat voor het succesvol maken van het programma eID een aantal samenhangende besluiten nodig is. Sommige daarvan vallen buiten de scope van het programma eID, omdat ze raken aan de initiatieven van andere departementen. We achten het daarom verstandig dat deze besluiten in samenhang door het kabinet worden genomen. De belangrijkste vragen hebben betrekking op vier gebieden:

- Eisen voor stelselafspraken
- Gewenste planning voor beschikbaarheid middelen
- Gewenste extra functies van de publieke middelen
- Financiering

Wij zien in elk geval de onderstaande vragen. De vragen bij eisen voor stelselafspraken zijn in onze ogen het meest dringend. Bij de meeste vragen geven wij een

suggestie voor een antwoord. Veel van deze suggesties zijn niet nieuw. Bij de suggesties hebben wij ons vooral laten leiden door de noodzaak voor complexiteitsreductie, zodat de kans groter wordt dat het programma de gestelde doelen zal bereiken. Bij de besluitvorming door het kabinet zijn uiteraard andere afwegingen mogelijk.

Datum
12 mei 2016
Kenmerk

Eisen voor stelselafspraken

- a) *Wil het kabinet streven naar één stelsel voor digitale toegang tot diensten in het BSN- en in het private⁴ domein?*
Onze suggestie is om te kiezen voor een stelsel dat alleen de toegang tot het BSN-domein regelt en de toegang tot het private domein aan de markt over te laten. Het regelen van digitale toegang voor burgers tot het BSN-domein is al zeer complex. Het in één stelsel regelen van toegang tot zowel het BSN-domein als het private domein is te weerbarstig gebleken. Deze keuze betekent dat uw collega van EZ de doelstellingen van het programma Idensys moet aanpassen, zeker voor de korte termijn. Het programma eID kan wel onderdelen van het Idensys stelsel hergebruiken.
- b) *Kiest het kabinet voor één overheidsmakelaar, of komen er ook private makelaars⁵ in het BSN-domein?*
Voor het BSN-domein wordt in elk geval een publieke makelaar ingericht (bij Logius). Op lange termijn is toelating van private makelaars tot het BSN-domein wellicht wenselijk, maar op korte termijn zien wij dit niet als prioriteit. Wij denken dat door (in ieder geval voor de korte termijn) af te zien van private makelaars binnen het BSN-domein een belangrijke complexiteitsreductie kan worden bereikt. Dezelfde vraag geldt voor de leveranciers van attributdiensten.
- c) *Wanneer en hoe wil het kabinet feitelijk aansluiten op eIDAS?*
eIDAS is een Europese verordening en aansluiting daarop is verplicht, maar de vraag is of de bijbehorende eisen nu al, dat wil zeggen in het programmaplan in juli, moeten worden opgenomen. Aangezien nog veel onduidelijk is over de operationele uitwerking van de eIDAS verordening, stellen we voor om de aansluiting hierop pas in een later stadium in het programma eID mee te nemen.
- d) *Zijn andere, gebruiksvriendelijke, middelen nodig als aanvulling op het eNIK en eRijbewijs die bruikbaar zijn op hetzelfde betrouwbaarheidsniveau 'hoog'?*
Ja, die zijn nodig. De burger heeft behoefte aan een gebruiksvriendelijker vorm van betrouwbare toegang. Deze middelen kunnen door private partijen worden geleverd. Zoals voorgaand aangegeven, kunnen private partijen gebruiksvriendelijker middelen uitgeven met betrouwbaarheidsniveau 'hoog', door de publieke middelen te gebruiken als moederkaart. Dit concept moet nu al goed worden uitgewerkt in de stelselafspraken.
- e) *Moeten burgers de eNIK en het eRijbewijs ook kunnen gebruiken voor authenticatie op lagere betrouwbaarheidsniveaus (bijvoorbeeld als alternatief voor DigID) zodat ze niet alleen blijven gereserveerd voor situaties waarop middelen niveau 'hoog' nodig zijn?*
Ja, dit verhoogt de acceptatie van de middelen door burgers. Wij vinden het dan wel verstandig ervoor te zorgen dat BSN-dienstverleners die het hogere betrouwbaarheidsniveau niet nodig hebben, hier geen gevolgen van ondervinden.

⁴ Bijvoorbeeld webwinkels, verzekeraars, telecomleveranciers.

⁵ Makelaars ontzorgen de dienstverleners bij het laten inloggen van gebruikers. Door, verplicht, gebruik te maken van een makelaar hoeven ze niet meer zelf een connectie te maken met alle authenticatiedienstverleners, dat regelt de makelaar.

f) *Moet DigiD in het eID stelsel worden opgenomen?*

Onze suggestie is om DigiD in het stelsel op te nemen zodat toegang in het BSN-domein eenduidig wordt geregeld. Het middel wordt breed gebruikt en functioneert naar behoren. De betrouwbaarheid ervan kan omhoog als in de toekomst dienstverleners vaker kiezen voor DigiD met sms-verificatie, of als deze verplicht wordt gesteld. Afhankelijk van andere besluiten (zie g en l hieronder) zal dan ook de vraag beantwoord moeten worden of BSN-aanbieders voor het gebruik van DigiD moeten gaan betalen.

Datum
12 mei 2016
Kenmerk

g) *Moet het stelsel het mogelijk maken dat BSN-dienstverleners een vergoeding gaan betalen per transactie? En dat private authenticatiedienstverleners een vergoeding ontvangen - per transactie of per aangesloten middel?*

Wij denken dat het antwoord op beide vragen 'ja' zou moeten zijn. Het is moeilijk te zien hoe private authenticatiedienstverleners gaan aansluiten zonder een dergelijke vergoeding. Voor de financiering van het stelsel zou toch zeker de optie open moeten blijven dat de BSN-dienstaanbieders gaan meebetalen.

Gewenste planning voor beschikbaarheid middelen

h) *Is het natuurlijke invoeringstempo van de publieke middelen (eNIK en eRijbewijs) voldoende, of is snellere invoering van deze middelen op niveau 'hoog' nodig?*

Wij verwachten dat een snellere invoering nodig is, tenminste voor specifieke doelgroepen. Zo wil VWS dat vanaf medio 2019 80% van de chronisch zieken, en 40% van de niet-chronisch zieken (de laatsten alleen boven de 18 jaar), deze middelen kunnen gebruiken om hun medische gegevens in te zien. Ook private middelen die eNIK of eRijbewijs als moederkaart gebruiken, zijn gebaat bij een snellere invoering. Voor een snellere invoering zijn wel extra financiële middelen nodig.

i) *De Tweede Kamer wenst een alternatief naast DigiD, dat niet op niveau 'hoog' beschikbaar hoeft te zijn. Wanneer moet het gewenste alternatief beschikbaar zijn?*

Wij hebben geen suggestie voor een datum. Wel merken we op dat de datum het aantal beschikbare alternatieven kan beperken. Bij een datum op zeer korte termijn vormen eigenlijk alleen de bankpassen een alternatief omdat deze al grootschalig zijn uitgerold. Daarvoor kunnen dan desnoods tijdelijke toegangsafspraken worden gemaakt. Op iets langere termijn kan ook gekozen worden voor andere private middelen zoals Digidentity. Zoals we hierboven al hebben aangegeven, gaat het nog jaren duren voordat voldoende burgers een eNIK of eRijbewijs hebben om deze middelen echt als alternatief te zien, nog afgezien van hun gebruiksvriendelijkheid.

Gewenste extra functies van de publieke middelen

De publieke middelen eNIK en eRijbewijs kunnen geschikt worden gemaakt voor extra digitale functies, naast hun functie als toegangsmiddel. Hierover moet dan wel tijdig besloten worden. Een later besluit hierover leidt tot een lange implementatie vanwege het natuurlijke invoeringstempo van de publieke middelen.

j) *Moet het mogelijk zijn om attributen vast te leggen op de publieke middelen?*

k) *Moeten de publieke middelen gebruikt kunnen worden voor het zetten van een digitale handtekening?*

Financiering

l) *Hoe worden de kosten van de publieke toegangsmiddelen verdeeld over burgers, BSN-dienstverleners en de overheid zelf? Moeten burgers bijvoorbeeld extra gaan betalen voor de eNIK of het eRijbewijs, de kaartlezer en/of voor het*

gebruik van deze middelen? Komt er een tarief per authenticatie voor BSN-dienstverleners en welke bedragen gaan hier gelden? Of neemt de overheid alle kosten voor haar rekening? En krijgen private authenticatiedienstverleners een vergoeding voor het middel en/of de transacties, zodat het aantrekkelijk is om een middel te verstrekken?

Datum
12 mei 2016
Kenmerk

Het vergemakkelijkt de financiering van het stelsel als BSN-dienstverleners een tarief per authenticatie gaan betalen, een tarief dat varieert per betrouwbaarheidsniveau. Zo'n vergoeding is goed verdedigbaar. Als private authenticatiedienstverleners een deel van deze vergoeding ontvangen, dan is het voor private partijen aantrekkelijker om BSN-diensten aan te bieden.

m) Hoe worden de kosten gefinancierd van de realisatie en exploitatie van het eID-stelsel en de daarvoor benodigde voorzieningen?

Volgens ons komt het de voortgang van het programma ten goede als de financiering voor de realisatie centraal wordt geregeld door het kabinet. (Een deel van) de kosten voor de exploitatie zou kunnen worden verdeeld op basis van het transactievolume, eventueel rekening houdend met de gebruikte betrouwbaarheidsniveaus.

2. Herzie de programma-inrichting na de genomen politieke besluiten

Wij adviseren om de herijking van het programma uit te voeren op basis van het voorgaande. Wij gaan ervan uit dat de recent gestarte stuurgroep de daarvoor noodzakelijke politieke besluitvorming voorbereidt.

Op basis van de besluiten moeten volgens ons een aantal zaken concreet worden uitgewerkt in het programmaplan:

- Ontwerp en beschrijf het stelsel. Beschrijf alle spelers in het stelsel, de interfaces tussen de spelers en de spelregels. Neem daarin mee hoe het BSN-koppelregister wordt gebruikt door makelaar(s) en leveranciers van authenticatiediensten om de privacy van de burger te beschermen. Beschrijf ook de relatie met aanpalende ontwikkelingen als Idensys en eIDAS, afhankelijk van de hierboven genoemde besluiten.
- Stel detailplanningen op voor het ontwerp, de realisatie en de grootschalige uitrol en het beheer. Neem hierin alle activiteiten mee zoals eerder genoemd. Bepaal op basis hiervan een realistische einddatum voor het programma.
- Geef inzicht in de kosten voor BSN-dienstverleners en de eventuele vergoedingen voor private aanbieders van digitale toegangsmiddelen en makelaars.
- Ga na of de gereserveerde €23 miljoen voldoende is om alle programmaresultaten te realiseren. Zo niet, stel het budget bij. Regel ook de structurele dekking voor de grootschalige uitrol en het beheer van het stelsel en de voorzieningen op termijn - als de bijdragen van burgers en BSN-dienstverleners niet toereikend zijn.

Met de meeste hoogachting,
Namens het Bureau ICT-toetsing,

Hans Wanders,
CIO Rijk